

12 Απριλίου 2013

Περί προσοχής και εσωστρέφειας (Μνήμη Αγίων Δωροθέου και Ιωάννου της Κλίμακος)

/ Γέροντας Ιωσήφ Βατοπαιδινός († 2009)

Αί οι δύο έορταζόμενοι κορυφαίοι Πατέρες -Άγιος Δωρόθεος και Άγιος Ιωάννης ο Σιναΐτης - έφθασαν, κατά το ανθρώπινο, στην απάθεια και με πολύ μεγάλη ευχέρεια χειρίζονται τα θέματα της σωτηρίας, από την εισαγωγή της μετανοίας,

έως αυτής ταύτης της θεώσεως. Και οι δύο επιμένουν ότι πρέπει να έχωμε «βίαν φύσεως»· και τόσο στην βιογραφία όσο και στα παραγγέλματα τους βλέπομε ότι δεν περιέχουν κάτι το υπερβολικό, όσον αφορά την σκληρότητα του αγωνιστικού επιπέδου, τρόπον τινά δηλαδή της πρακτικής. Παραμένουν όμως στην ίδια τοποθέτηση της βίας. «Τί έστί μοναχός;» Λέγει ο Άγιος Ιωάννης: «Βία φύσεως διηνεκής». Αυτό ένθυμάμαι μας έτόνιζε και ο αείμνηστος γέροντας μας, προσθέτοντας και την λέξη «ακατάπαυστος».

Στους δύο αυτούς φωστήρες δεν εύρισκομε καμ-μίαν υπερβολή. Ο Άγιος Ιωάννης στην δίαιτα του έπαιρνε απ' όλα τα φαγητά, όσα επιτρέπει το μοναστικό επάγγελμα. Δεν έκανε ακραίες, αυστηρές ασκήσεις, όπως έκαναν μερικοί από τους Πατέρες πού άρκούντο μόνο στα βότανα, είτε δεν εκοιμώντο καθόλου, είτε έτρωγαν ξερό ψωμί.

Πού έγκειται λοιπόν η βία; Διότι αυτό ακριβώς μας απασχολεί. Οι Πατέρες, είτε απόλυτοι άσκηταί ήσαν, είτε σε κοινόβιο ζούσαν, περικλείουν τον μοναχισμόν στην βία της φύσεως, «τήν διηνεκή». Η βία δεν συνίσταται στο να κάνωμε ακραία πράγματα, τα όποια και δύσκολα είναι, και αδύνατα στους ασθενείς οργανισμούς. Η βία συνίσταται στον εσωτερικό μας κόσμο, στην ακρίβεια της συνειδήσεως, όπως πολλές φορές τονίσαμε και, αν προσέξωμε στους δύο αυτούς Οσίους, θα δούμε ότι πράγματι σε αυτό τον τομέα στηρίζουν την βία.

Ο Αββάς Δωρόθεος, τονίζοντας το πρόβλημα της περιέργειας, της φυλάξεως της

υποταγής, της εξαρτήσεως μας από τους μοναστικούς μας κανόνες και πνευματικούς μας οδηγούς, αναφέρεται στην προσοχή της διανοίας. Μας λέγει: Εάν μας είπη ο λογισμός μας να κοιτάξωμε από περιέργεια τί περιέχει αυτό το πράγμα, να λέμε στον εαυτό μας· «όχι, δεν θα κοιτάξω». Και εάν μας λέγει πάλι «άκροάσου να ακούσης τί λένε αυτοί οι αδελφοί», να απαντούμε- δεν μου χρειάζεται.

Και ο Ιησούς μας το ίδιο ακριβώς συνιστά- την προσοχή της διανοίας. Γιατί από εκεί ακριβώς είναι η είσοδος του πολέμου και από εκεί κρίνονται τα λογικά όντα. Γι' αυτό και στην Π. Διαθήκη αναφέρει, «πάση φυλακή τήρει σήν καρδίαν». Και συνεχίζει «άνέβη ο θάνατος διά των θυρίδων υμών», δηλαδή των αισθήσεων. Το «πάση φυλακή τήρει σήν καρδίαν», είναι εκείνο πού απασχολεί ειδικά σήμερα και είναι το κέντρο του τρόπου πού συνιστά την αληθινή πνευματικότητα. Και οι δύο αυτοί φωστήρες επιμένουν σ' αυτό το θέμα και πράγματι δεν υπερβάλλουν. Εάν αυτό προσέξωμε, όντως επιτυγχάνομε χωρίς πολλούς κόπους· αυτούς τους κόπους πού ούτε η φύση μας, ούτε η θέση μας επιτρέπουν να έχωμε. Μπορούμε μέσα στο κοινωνικό σύστημα πού διάγομε να επιτύχωμε και 'μείς την κάθαρση και τον φωτισμό μας, κρατούντες την εσωστρέφεια και φυλάττοντες την ακρίβεια, η οποία επιτρέπει και σε μας τους ασθενείς, με τα ελάχιστα μέσα πού διαθέτομε, να επιτύχωμε το έλεος του Κυρίου. Γι αυτό λοιπόν, εσωστρέφεια και προσοχή. Προσοχή στον νουν, εκεί απ' όπου εισέρχονται υπό μορφήν εικόνων όλες οι προσβολές και του καλού και του κακού. Εάν ο μοναχός είναι προσεκτικός και έχει στον εαυτό του έστραμμένη την σκέψη, τότε αυτός είναι πού γίνεται αληθινός μοναχός. Γι αυτό επιβάλλεται η σιωπή.

«Άκούσομαι τί λαλήσει έν έμοί Κύριος ο Θεός» αναφέρει ο Δαβίδ. Και ενώ ήταν βασιλεύς και κριτής, έν τούτοις, δεν απέφευγε να έχη αυτήν την προσοχή, ούτως ώστε και επτάκις της ημέρας να αποδίδη ιδιαίτερο τρόπο λατρείας, ευχαριστίας, δοξολογίας και επικλήσεως του Θεού· ακόμα δε να έλέγχη μέσα του τί γίνεται. Και γενικά, όπως αναφέρει στους ψαλμούς του, εύρί-σκετο μέσα στην ακρίβεια της εσωστρέφειας και γι' αυτό, παρ' όλο πού ως άνθρωπος συνέβη να ολίσθησθ κατ' επανάληψιν θανασίμως, έν τούτοις πέτυχε να χαρακτηρισθή όμοιος του Θεού. Γι αυτό καυχάται ο Θεός: «Εύρον Δαυίδ άνδρα κατά την καρδίαν μου». Και αυτό το επέτυχε όχι μόνον με την σκληρότητα της αποτόμου ζωής την οποίαν έκανε ως βασιλεύς, αλλά και με την ακρίβεια της εσωστρέφειας και με τον έλεγχο του νού.

Αυτό απόκειται περισσότερο σε μας τους μοναχούς, διότι συντελούν όλα τα στοιχεία τα όποια περιέχει η ζωή μας. Είμεθα έξω από κοινωνικές υποχρεώσεις, μακράν από κοινωνικές τύρβεις και μέριμνες, μέσα σε τόπους κατάλληλους και καθαρούς, με όλες τις προϋποθέσεις πού χρειάζονται για την πνευματική μας προαγωγή. Γι αυτό, ειδικά αυτές τις μέρες, και πάλιν σας ικετεύω. Περικλεισθήτε

ο κάθε ένας στον εαυτό του. Θα δήτε τότε, ότι δεν θα μείνη καιρός για εξωστρέφεια, ούτως ώστε να κρίνωμε τους άλλους. Προσέξατε τον λόγο του Αββά Δωροθέου στο πώς ένας άνθρωπος κρίνει τον πλησίον του. Είδατε με πόση λεπτομέρεια ερμηνεύει το παράλογο αυτό πράγμα; Ένας άνθρωπος ο οποίος έχει αυτοέλεγχο και έχει στραμμένη την προσοχή του στις δικές του σκέψεις, στον δικό του νου και τις δικές του κατευθύνσεις, ποτέ δεν του μένει χρόνος να κοιτάξη τους άλλους. Μ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνονται όλα τα καλά και περισσότερο ανάπτει ο ζήλος, ο οποίος προκαλεί την ενέργεια του θείου φόβου, από τον οποίο πηγάζουν όλα τα καλά. «Άρχη σοφίας, φόβος Κυρίου». Ενθυμείσθε εκείνον τον Αββά που έρωτήθη από τον νεώτερο αδελφό· «τί έχω πάθει, πάτερ, και αναισθητεί η ψυχή μου και δεν φοβάται τον Θεό;» Και του απήντησε. «Δεν είδες ακόμα τον θείον φόβο, γιατί, εάν τον έβλεπες, και το κελλί σου να ήτο γεμάτο από σκώληκες έως του τραχήλου, αυτό καθόλου δεν θα σε απασχολούσε». Βλέπετε πόση ενέργεια προκαλεί ο θείος φόβος, όταν ευρίσκεται σε λειτουργία; Και αυτή η τελειότης επιτυγχάνεται με την εσωστρέφεια.

Όσο μπορείτε, λοιπόν, κλείστε το στόμα σας, γυρίστε στον εαυτό σας, για να μπορέσετε να δήτε τίνες είστε αλλά και να δώση η θεία Χάρις βοήθεια. Διότι, όταν κάνετε έτσι, θα ακούσετε και σεις και ο καθένας μας, «τί λαλήσει έν υμίν Κύριος ο Θεός». Και τί θα λαλήση ο Θεός Λόγος όταν του επιτρέψωμε να λαλήση; Θα μας υπόμνηση τις θείες Του επαγγελίες, τον σκοπό για τον όποιον επεδήμησε στον κόσμο και φόρεσε την ιδική μας πτωχεία και ταλαιπωρία, για να μας μεταδώση την δική Του αξία.

Γι αυτό, ειδικά σήμερα, θέλησα να σας ύπομνήσω αυτούς τους κορυφαίους Πατέρες, πού είναι η σπονδυλική στήλη της μοναστικής μας πολιτείας, καθηγηταί πραγματικοί, οι όποιοι την πράξη και θεωρία με τόση ακρίβεια και λεπτομέρεια μας αποσαφηνίζουν και μας παραδίδουν, πού να μην μένη τίποτε κενό, τίποτε άγνωστο.

Προς τα εκεί λοιπόν και 'μείς ας στρέψωμε την προσοχή μας. Εάν ο νους είναι γυρισμένος μέσα, τότε βλέπει ποίοι είναι εκείνοι οι λογισμοί οι όποιοι έρχονται να επιβουλεύσουν και ποίοι είναι επωφελείς και από απροσεξία τους απωθούμε και χάνωμε την μεγάλη προκοπή πού μας απόκειται, διότι δεν είναι τυχαία η παραμονή μας εδώ. Το ότι μας συμπαρίσταται η θεία Χάρις και παραμένομεν εδώ και μας δικαιώνει τρόπον τινά, είναι το πλέον συγκλονιστικό. Αυτό ακριβώς πού άλλοι να το ακούσουν τους προκαλεί φρίκη, σε μας προκαλεί ηδονή.

Λέγει ο Άγιος Κύριλλος Ιεροσολύμων στις Κατηχήσεις του. «Όταν διαπιστώσετε σε νεανικές υπάρξεις, αντίθετες κατευθύνσεις από αυτές πού συνιστά ο κόσμος, ποιος άλλος είναι πού κάνει αυτή την ενέργεια; Όταν νέοι άνθρωποι

αποστρέφονται την ηδονή, την αξία, την άνεση, την χλιδή, τις δόξες και προτιμούν τα αντίθετα, πού περιέχονται στον Σταυρό, στην στενή και τεθλιμμένη οδό, εκεί ακριβώς είναι και η παρουσία της Χάριτος, πού τελεσιουργεί όλο αυτό το μεγαλείο».

Σ' αυτόν τον κυκεώνα πού ζούμε, πού οι πάντες σχεδόν αρνήθηκαν όχι τον Θεό, αλλά και την προσωπικότητα τους ακόμα και έφθασαν στο χάος, σε μας εδόθη ιδιαίτερα χάρις να καυχώμεθα στις θλίψεις μας, να είμεθα αυτοεξόριστοι και να μας προκαλεί αυτό τέρψη. Και αν ακόμα είτε από απροσεξία, η ασθένεια, η αδυναμία γλυστρίσωμε, αμέσως με άλαλήτους στεναγμούς διορθώνουμε το σφάλμα μας, πενθούμε και κλαίουμε και ζητούμε την επαναφορά μας στα περιθώρια του νοήματος του Σταυρού.

Δεν είναι λοιπόν μαζί μας η θεία Χάρις; Και έφ' όσον είναι μαζί μας – και αυτό είναι απόδειξη και όχι ένδειξη – γιατί λοιπόν η προαγωγή μας να είναι τόσο μικρή; Κάτι πταίει σε 'μάς. Δεν επιτρέπομε στην ενέργεια αυτή της Χάριτος να ολοκλήρωση τους σκοπούς της όπως θέλει και γνωρίζει, δηλαδή την ταχεία μας προαγωγή και είσοδο μας στον αγιασμό. Από μας υπάρχει ακόμα νυσταγμός. Δεν τοποθετούμε καλά τα πράγματα. Δεν θέτομε σε καλή λειτουργία τις ενέργειες αυτές και τούτο οφείλεται στην έλλειψη εσωστρέφειας. Σ' αυτόν τον τομέα, σας παρακαλώ, στρέψατε την προσοχή σας.

<http://bit.ly/1dFCwdO>